

TÄITSA TORE TAIBURAAMAT

ILM JA KLIIMA

ROSIE COOPER

ILLUSTREERINUD
HARRIET RUSSELL

ARGO

MILLEST JUTT?

ILM JA KLIIMA

- 6** **ILM VÕI KLIIMA?**
Uuri, mis neil vahet on
- 8** **AASTAAJAD**
Kuidas Päike tekitab ilma ja aastaaegu
- 10** **KODU, KALLIS KODU**
Oivalised leiutised, mis lubavad inimestel elada igas kliimavöötmes

KISUB KOLE PALAVAKS

- 12** **ELU KASVUHOONES**
Nähtamatud gaasid hoiavad Päikese energiat kinni
- 14** **GAASITEGEMISE TEADUS**
Puude nutikas moodus planeeti jahedas hoida
- 16** **TAPVAD PUUKSUD**
Pussutavad rohusööjad, kes meil naha higiseks ajavad
- 18** **KLIIMASÕDALANE**
Kuidas sina saad planeeti päästa

LIBE JALGEALUNE

- 20** **IGIJÄÄ**
Jääaegade lühiajalugu
- 22** **MIS VALGE ASI SEE ON?**
Lume ja rahe erinevus
- 24** **TALVERÕÕMUD**
Kui sa kõnnid talve võlumaal

PILVEVAATLEMINE

- 26** **KUST TULEB VIHLM?**
Kuidas vesi ringiratast käib
- 28** **KAS VESI OSKAB RONIDA?**
Värvikas katse veega
- 30** **PILVEVAATLEJA KURSUS**
Õpi tundma pilvelikke
- 32** **PEA PILVEDES**
Haruldased ja kummalise väljanägemisega pilved

VIHMA SAJAB SAJAGA

- 34** **ILMAENNUSTAJA KURSUS**
Kuidas ennustada homset ilma
- 36** **ILMASÕJA RELVAD**
Vihma- ja päikesevarjude ajalugu
- 38** **VALGUSE PAINUTAMISE KUNST**
Vihmavaba vikerkaar
- 40** **SAJAB NAGU OAVARREST**
Kuidas veel öelda, et sajab hullupööra

LASE PÄIKSEL SÄRADA

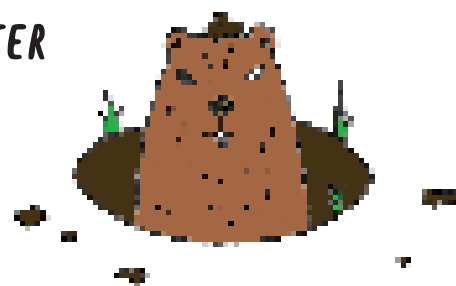
- 42** **TÄHEENERGIA!**
Kuidas Päike elule särtsu annab
- 44** **KÜLL ON KUUM**
Maa temperatuur üha kerkib
- 46** **PALAV NAGU PRAEAHJUS**
Küpseta puhtas, rohelistes päikeseahjus

TORMA NAGU TUUL

- 48** **MIS PANEB TUULE PUHUMA?**
Asjad, mis lükkavad õhu liikuma
- 50** **TUULEMÕÕTJA**
Tee ise tuulemõõtmise masin
- 52** **PÜÜA TUULT VÄLJAL**
Kuidas tuule jõud tööle panna

PÖÖRANE ILM

- 54** **KULDKIHARA PLANEET**
Miks Maa on parim paik kosmoses
- 56** **SÄDEMEID LENDAB**
Meisterda üks tubli torm
- 58** **IMELIK ILM**
Tolmutornaadod ja lumerullid
- 60** **SÕNASTIK**
Ilmasõnad
- 62** **TAHAME VASTUSEID!**
- 63** **REGISTER**

ILM või KLIIMA?

ÜKS JA SEESAMA ASI? VALE VASTUS! LOE EDASI JA VURI JÄRELE.

ILM on see, mis on õues **PRAEGU** ja mis tuleb **HOMME**. Ilm võib muutuda iga minuti või tunniga, aga ka **PÄEVAST PÄEVA**.

HOMMIK TULEB PÄIKESEPAISTELINE, ÜSIKUTE HOOVIHMADEGA. IDATUUL TUGEVNEB, HAKKAB SADAMA RAHET JA LUND. ESINEB TORNAADOVÕIMALUS.

ÕHUS ON MIDAGI TUNDA...

Ilm tähendab seda, mis toimub ÕHUS ehk atmosfääris nüüd ja praegu. Õhk võib olla soe või külm, kuiv või niiske, tuuline või vaikne, aga ka nende kombinatsioon.

VESI võib õhus esineda uduline, udu, vihma, rahe, lörtsi või lume kujul.

VIHM

RAHE

LÖRTS

LUMI

MILLINE ON
PRAEGU KLIIMA?

KÜSI KOLMEKÜMNE
AASTA PÄRAST UUESTI!

KLIIMA on ilmamuster, mis on kujunenud ühes kohas **AASTAKÜMNETE** jooksul. Selle aja sisse võib jääda palavaid või vihmaseid aastaid, aga seda, milline on kliima, näitab vähemalt **30 AASTA** keskmine temperatuur ja sademete hulk.

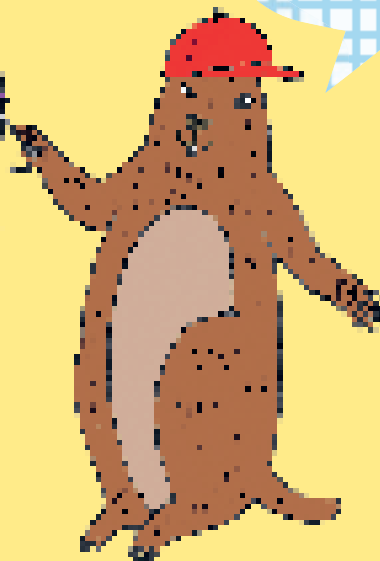
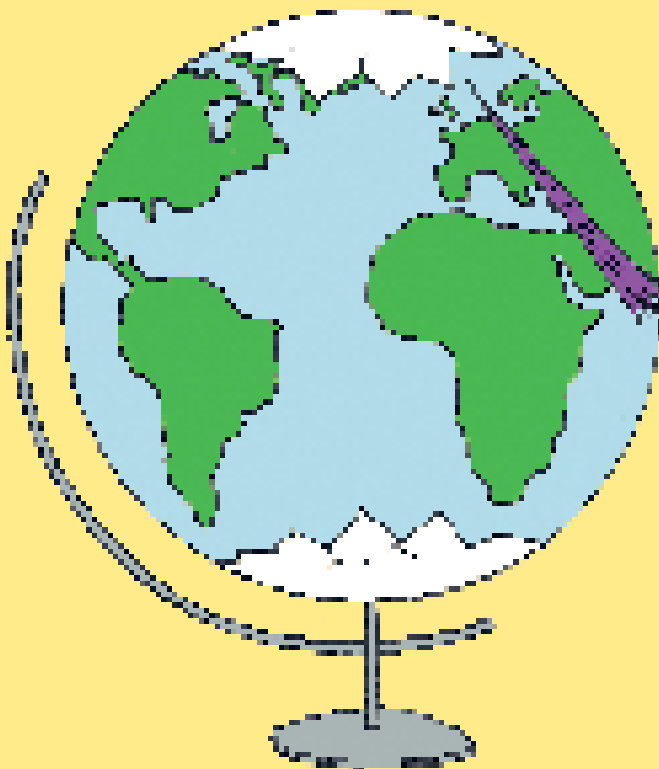

KUUM UUDIS!

MÕNES MAAILMA OSAS ON TALVED MUUTUNUD KÜLMEMAKS. ANDMED NÄITAVAD, ET KLIIMA MUUTUB SAMAL AJAL PEAAEGU IGALE POOLE SOOJEMAKS.

Maa erinevates kohtades valitseb erinev kliima.

Kliima võib olla soe, niiske, kuiv, külm või palav.

>>> KEERA ETTE leheküljed 12-13 ja uuri, kuidas **MAA KLIIMA** praegu muutub